

24 Απριλίου 1915: «Vernichtung der Armenier»

Στις 22 Απριλίου 1939, οκτώ ημέρες πριν τη γερμανική εισβολή στην Πολωνία, ο Χίτλερ, σε ομιλία του προς τους επιτελείς στο Obersalzberg, είπε μεταξύ άλλων, τα εξής: «Η κτηνωδία και η ταχύτητα αποτελούν την ισχύ μας... Προς το παρόν έχω στείλει στην Ανατολή μόνο τις μονάδες των Νεκροκεφαλών (Death Heads) με διαταγές να σκοτώσουν χωρίς οίκτο ή έλεος όλους τους άνδρες, τις γυναίκες και τα παιδιά... Ποιος μιλά σήμερα για εξολόθρευση των Αρμενίων»;

Μετά τις δίκες της Νυρεμβέργης και κυρίως αργότερα, στα μέσα των δεκαετιών του εβδομήντα και του ογδόντα, όταν οι απανταχού Αρμένιοι άρχισαν να απαιτούν την αναγνώριση από την Τουρκία της γενοκτονίας των Αρμενίων, η αυθεντικότητα της αναφοράς του Χίτλερ για την εξολόθρευση των Αρμενίων — Vernichtung der Armenier — αμφισβητήθηκε από την Τουρκία και τους απολογητές της. Ο βασικός λόγος που οι Τούρκοι προσπάθησαν να αμφισβητήσουν τα λόγια του Χίτλερ ήταν διότι ήθελαν να αποσυνδέσουν τη γενοκτονία των Αρμενίων από τα εγκλήματα του Χίτλερ και ιδίως από την εξολόθρευση των Ευρωπαίων. Με κανένα τρόπο δεν ήθελαν ένα τέτοιο συσχετισμό, ότι δηλαδή η γενοκτονία των Αρμενίων αποτελούσε προηγούμενο και δικαιολογία για τη γενοκτονία των Εβραίων. Θεωρούσαν κάτι τέτοιο καταστροφικό για τα συμφέροντα της Τουρκίας.

* ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ

Ο Μάριος Λ. Ευρυβιάδης διδάσκει διεθνείς σχέσεις και είναι υπεύθυνος τεκμηρίωσης στο Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων του Παντείου Πανεπιστημίου.

Οι Τούρκοι και οι απολογητές τους στηρίζουν την αμφισβήτηση των παραπάνω λόγων του Χίτλερ για τους Αρμένιους, στο γεγονός ότι η ομιλία του Γερμανού δικτάτορα της 22 Αυγούστου δεν κατατέθηκε στη Νυρεμβέργη ως επίσημο έγγραφο και ως τεκμήριο από την κατηγορούσα Αρχή αλλά κυκλοφόρησε μόνο τυπικά ως έγγραφο με στόχο να δημιουργήσει αρνητικό κλίμα στην κοινή γνώμη για τους κατηγορούμενους. Υποστηρίχτηκε επίσης ότι η επίμαχη φράση εμφανίστηκε για πρώτη φορά στις 24 Νοεμβρίου 1945 σε εφημερίδες όπως στους *Times* του Λονδίνου και στους *New York Times*. Εφόσον λοιπόν η ομιλία του Χίτλερ δεν κατατέθηκε ως τεκμήριο δεν μπορεί να είναι αυθεντική. Επομένως ο Χίτλερ δεν εμπνεύστηκε από τη γενοκτονία των Αρμενίων για όσα έπραξε εναντίον των Εβραίων εφόσον το γεγονός αυτό δεν συνέβη ποτέ.

Ο καθηγητής Gerhard L. Weinberg του Πανεπιστημίου της Βόρειας Καρολίνας, στο βιβλίο του *The Foreign Policy of Hitler's Germany: Starting World War II, 1937-1939*, αποδεικνύει πέραν πάσης αμφιβολίας ότι τα λεχθέντα από τον Χίτλερ είναι ακριβή. Στις 25 Αυγούστου 1939, δύο δηλαδή ημέρες μετά την ομιλία του Χίτλερ, αντίγραφο της περιήλθε στα χέρια του Βρετανού πρέσβη στο Βερολίνο, Neville Henderson, και αντίγραφο του αντιγράφου (gibbon copy) βρίσκεται στο προσωπικό του αρχείο που σήμερα είναι αρχειοθετημένο στα επίσημα αρχεία της Βρετανίας (Public Records Office at Kew). Αντίγραφο της ομιλίας του Χίτλερ μπορεί επίσης να αναζητηθεί στον Τόμο VII (1954) της επίσημης σειράς Documents on British Foreign Policy, 1919-1939.

Η φράση συνεπώς του Χίτλερ δεν πλαστογραφήθηκε το 1945 για σκοπούς αντιναζιστικής προπαγάνδας, κάτι που κατά τους Τούρκους εκμεταλλεύθηκαν αργότερα οι Αρμένιοι, αλλά υπήρχε ήδη από το 1939. Ωστόσο πολύ πριν το 1939, και τουλάχιστον από το 1931, ο Χίτλερ είχε ήδη διαμορφώσει τις απόψεις του για τη βιολογική ανωτερότητα της Αρίας φυλής που οδηγούσε στο συμπέρασμα ότι οι κατώτερες φυλές πρέπει να εξολοθρευτούν. Στο βιβλίο *Secret Conversations with Hitler* που επιμελήθηκε ο Edouard Carlic, υπάρχει αναφορά σε ομιλία που έδωσε ο Χίτλερ το 1931 στην οποία γίνεται μνεία στην εξολόθρευση των Αρμενίων και σε άλλα ιστορικά προηγούμενα εξολοθρεύσεων, ώστε να δικαιώνονται, όπως αποδείχθηκε αργότερα, μελλοντικές του πράξεις.

Οι προσπάθειες να διαψευσθεί η αρμενική γενοκτονία από τους Τούρκους και τους απολογητές τους, αρκετοί από τους οποίους έχουν δωροδοκηθεί με βίλες στο Βόσπορο, και στα Στενά της Μαύρης Θάλασσας, με ακριβά ανατολίτικα χαλιά και χιλιάδες αργύρια για πανεπιστημιακές «έρευνες», πλήγηκαν θανάσιμα από μια αναπάντεχη, αλλά πέραν πάσης αμφιβολίας, αυθεντική πηγή: από τον ίδιο τον εθνοπατέρα των Τούρκων, Mustafa Kemal Pasha ή αλλιώς Ατατούρκ. Σε ευνόητο άρθρο του, που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα *Los Angeles Examiner* της 1ης Αυγούστου 1926 (Vol. XXIII - No 233) ο Κεμάλ, που μόλις πριν λίγο καιρό είχε ξεφύγει από δολοφονική απόπειρα εναντίον του, αναφερόμενος στους επίδοξους δολοφόνους του έγραφε μεταξύ άλλων:

«Αυτά τα απομεινάρια του πρώην κόμματος των Νεοτούρκων, που έπρεπε να λογοδοτήσουν για τις ζωές εκατομμυρίων χριστιανών υπηκόων μας, τους οποίους ξεριζώσαν αδίστακτα από τα σπίτια τους και τους οδήγησαν ομαδικά στη σφαγή, δεν υπακούουν στη ρεπουμπλικανική κυβέρνηση. Μέχρι σήμερα επιβιώνουν με λεηλασίες και δωροδοκίες και καταπολεμούν οποιαδήποτε προσπάθεια να συστρατευθούν ώστε να κερδίζουν τα προς το ζην με τον τίμιο ιδρώτα του προσώπου τους».

Ο ίδιος ο πατέρας των Τούρκων παραδέχεται τις σφαγές εκατομμυρίων χριστιανών, η πλειοψηφία των οποίων είχαν αρμενική καταγωγή, από τους Νεότουρκους, οι οποίοι σύμφωνα με τον Ατατούρκ έμειναν ατιμώρητοι. Το ευνόγραφο άρθρο του Κεμάλ, που καλύπτει ολόκληρη σχεδόν την πρώτη σελίδα της εφημερίδας, φέρει τον τίτλο «Kemal Promises More Hangings of Political Antagonists in Turkey». Φέρει τον υπότιτλο «President Says He Will Forgive Woman, Once His Friend, Who Joined Conspirators». Κάτω από τον τίτλο και μέσα σε παρένθεση προστίθεται το παρακάτω: «The Dictator of Turkey, in an interview with Emile Hilderbrand, a Swiss artist and journalist. On June 22».

Μια εβδομάδα από τη δημοσίευση της πληροφορίας για το άρθρο του Κεμάλ, το μικροφίλμ ολόκληρου του τόμου της εφημερίδας που περιείχε το άρθρο εξαφανίστηκε από τη βιβλιοθήκη του αμερικανικού πανεπιστημίου στην Καλιφόρνια, όπου είχε εντοπισθεί το 1984. Παρόμοιες εξαφανίσεις βιβλίων και ντοκουμέντων, που κάνουν αναφορά στην αρμενική γενοκτονία καταγγέλθηκαν και σε άλλα πανεπιστήμια της Αμερικής και σε άλλες χώρες, όπως στη Γερμανία. Έχοντας εξολοθρεύσει τα θύματά τους, οι σημερινοί απόγονοι των Νεοτούρκων άρχισαν να εξαφανίζουν συστηματικά τα τεκμήρια της ενοχής τους.

Αναφορικά με την παραδοχή του Ατατούρκ, πρέπει ακόμη να μνημονευθεί και το εξής: Λίγα χρόνια μετά την εξαφάνιση του μικροφίλμ, κάποιος Τούρκος καθηγητής δημοσίευσε στα Αγγλικά ένα κατάπτυστο κείμενο, στο οποίο προσπαθούσε να αποδείξει ότι τα του Ατατούρκ ήταν μια ακόμη αρμενική πλεκτάνη διότι, μετά από διεξοδική έρευνα που μας πληροφορεί ότι διεξήγαγε, ανακάλυψε ότι το άτομο με το όνομα Emile Hilderbrand από την Ελβετία ήταν ανύπαρκτο. Ο Τούρκος καθηγητής δεν μπορούσε βέβαια να ισχυρισθεί ότι και ο ίδιος ο Ατατούρκ ποτέ δεν υπήρξε και πως ήταν και αυτός κατασκευάσμα των Αρμενίων.

Οι απανταχού Αρμένιοι τιμούν τη μνήμη των θυμάτων της αρμενικής γενοκτονίας της 14 Απριλίου 1915. Η ημερομηνία είναι συμβολική. Η γενοκτονία των Αρμενίων, των Ποντίων και άλλων μη μουσουλμανικών μειονοτήτων, είχε ήδη αρχίσει από τον προηγούμενο αιώνα και δεν τερματίστηκε παρά το 1923. Η γενοκτονία των Κούρδων συνεχίζεται.

Ο Frank Werfer, Τσεχο-Γερμανο-Εβραίος, στο βιβλίο του *The Forty Days of Musa Dagh* που δημοσιεύθηκε το 1933, περιγράφει μια συνάντηση μεταξύ του τότε υπουργού Άμυνας της Τουρκίας Enver Pasha, ενός από τους αρχιτέκτονες της γενοκτονίας και μετέπειτα πολιτικού ανταγωνιστή του Ατατούρκ, και ενός

Γερμανού ιεραπόστολου. Ας υποθέσουμε, ρωτάει ο Επνετ, ότι εντός της γερμανικής επικράτειας ζούσαν στοιχεία που θεωρούνταν εχθροί της Γερμανίας, όπως για παράδειγμα, «Πολωνοί Σοσιαλδημοκράτες ή Εβραίοι. Θα το θεωρούσες θηριωδία αν ήταν αναγκαίο για τη νίκη, τα επικίνδυνα αυτά στοιχεία του πληθυσμού να μαζευτούν ομαδικά και να εξοριστούν σε ακατοίκητες περιοχές... Δεν μπορούν να συνυπάρξουν ειρηνικά άνθρωποι και το μικρόβιο της πανώλης». Απότοκο του εγκλήματος που οι Νεότουρκοι ξεκίνησαν στα βάθη της Ανατολής ήταν μερικά χρόνια αργότερα τα κρεματόρια του Άουσβιτς.

Στη μνήμη των θυμάτων της πρώτης γενοκτονίας του 20ού αιώνα πρέπει να γίνει ακόμη αναφορά σ' ένα διόλου ευχάριστο γεγονός. Η τουρκική προπαγάνδα απέτυχε βέβαια να διαψεύσει το πραγματικό γεγονός της Αρμενικής Γενοκτονίας, κατάφερε εντούτοις να δημιουργήσει αμφιβολίες σε ορισμένους κύκλους, κυρίως στην Αμερική, ότι οι Αρμένιοι δεν ήταν παρά θύματα πολέμου στην Ανατολή, στον οποίο πόλεμο βρήκαν το θάνατο και χιλιάδες μουσουλμάνοι. Δυστυχώς η τουρκική προπαγάνδα υποθάλπεται και επικουρείται από μια μικρή ομάδα Αμερικανοεβραίων με μεγάλη όμως επιρροή στο Ισραήλ, και την Αμερική. Ο ρόλος αυτός, μιας έστω και μικρής μειονότητας Αμερικανοεβραίων, θεωρείται απαράδεκτος από τους Αρμένιους.

Οι Αμερικανοεβραίοι, που στηρίζουν έμμεσα ή άμεσα τις τουρκικές απόψεις, χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: Η πρώτη δεν αμφισβητεί τη σφαγή των Αρμενίων. Δεν τη θεωρεί όμως γενοκτονία διότι κατ' αυτούς υπήρξε μονάχα μια γενοκτονία - των Ναζί κατά των Εβραίων. Και ακριβώς επειδή οι γενοκτονίες στον εικοστό αιώνα αυξάνονται (βλ. Καμπότζη, Ουγκάντα κ.α.) για να διατηρεί τον ξεχωριστό της χαρακτήρα η γενοκτονία των Εβραίων αποκαλείται πλέον ολοκαύτωμα. Η γενοκτονία όμως, όπως ορθά παρατηρεί η εβραϊκής καταγωγής Γερmano-Αμερικανίδα σπουδαία πολιτική φιλόσοφος Hanand Arendt στο βιβλίο της Eichman in Jerusalem, είναι κατά πρώτο και κύριο λόγο έγκλημα κατά της ανθρωπότητας και δευτερευόντως έγκλημα εναντίον ενός συγκεκριμένου λαού.

Αυτές όμως που είναι στην πραγματικότητα απαράδεκτες είναι οι απόψεις της δεύτερης κατηγορίας Αμερικανοεβραίων. Την κατηγορία αυτή αποτελούν πολιτικά συντηρητικά και αντιδραστικά άτομα, που πιστεύουν ότι η Τουρκία είναι απαραίτητη για την επιβίωση του Ισραήλ. Και για το σκοπό αυτό γίνονται εσκεμμένα όργανα της Άγκυρας. Μια σειρά από περιστατικά τεκμηριώνουν αυτή τη διαπίστωση. Θα περιοριστώ μόνο σε δύο:

Τον Ιούνιο του 1982 λίγο έλειψε να ακυρωθεί ένα διεθνές συνέδριο με θέμα τη γενοκτονία, που έλαβε χώρα στο Ισραήλ, διότι η Τουρκία απείλησε μέσω των προαναφερθέντων Αμερικανοεβραίων αλλά και Τουρκοεβραίων ότι, σε περίπτωση που το συνέδριο πραγματοποιούνταν, η Τουρκία θα διέκοπτε διπλωματικές σχέσεις με το Ισραήλ και δεν θα έφερε καμιά ευθύνη για την ασφάλεια των Τουρκοεβραίων. Η κυβέρνηση του Ισραήλ πίεσε τους διοργανωτές να ακυρώσουν το συνέδριο. Προς τιμήν τους όμως οι οργανωτές δεν υπέκυψαν στις εντονότερες πιέσεις που δέχτηκαν και το συνέδριο, με συμμετοχή Αρμενίων, συνήλθε τελικά στο

Τελ Αβίβ στις 22 Ιουνίου. Το όλο θέμα των τουρκικών απειλών και του συνεδρίου καλύφθηκε εκτενέστατα από τους *New York Times* (June 3, 1982). Η απειλή κατά της ασφαλείας των Τουρκοεβραίων επαναλήφθηκε από τον Τούρκο πρέσβη στην Ουάσιγκτον στη διάρκεια γεύματος με φιλοξενούμενο τον Εβραίοαμερικάνο Hyman Bookbinder στις αρχές του '80 με στόχο να μην συμπεριληφθεί αναφορά στην Αρμενική Γενοκτονία στο μνημείο για το ολοκαύτωμα των Εβραίων που προγραμματιζόταν να κατασκευαστεί στην αμερικανική πρωτεύουσα. Η απειλή αυτή τεκμηριώνεται στο βιβλίο του Edward T. Linenthal, *Preserving Memory: The Struggle to Create America's Holocaust Museum*, (New York, 1995).

Το δεύτερο παράδειγμα αφορά στις μέχρι σήμερα αποτυχημένες προσπάθειες των Αμερικανών αρμενικής καταγωγής να πετύχουν ψήφισμα από το Κογκρέσο, που να καθιερώνει την 24η Απριλίου επέτειο της Αρμενικής Γενοκτονίας. Η αποτυχία των προσπαθειών τους οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι οι Τούρκοι έχουν εξασφαλίσει την υποστήριξη του συντηρητικού αμερικανοεβραϊκού λόμπυ, με αποτέλεσμα οι προσπάθειες των Αμερικανών αρμενικής καταγωγής να μην εξασφαλίζουν τις απαιτούμενες ψήφους. Ο ζήλος μάλιστα των συντηρητικών Αμερικανοεβραίων υπέρ των τουρκικών θέσεων έφθασε σε τέτοιο σημείο που το 1989 η ισραηλινή κυβέρνηση αναγκάστηκε να δώσει οδηγίες στην πρεσβεία της στην Ουάσιγκτον να περιορίσει τις φιλοτουρκικές δραστηριότητες των αμερικανοεβραϊκών οργανισμών. Όπως ορθά παρατήρησε τότε ο σχολιαστής του περιοδικού *The Nation*, David Corn (27 Νοεμβρίου 1989), γεωπολιτικά και άλλα συμφέροντα δεν επιτρέπουν σε μερίδα των Αμερικανοεβραίων να θυμούνται το «*Ver-nichtung der Armenier*».

Όστοςό δεν είναι μόνο η μεγάλη πλειοψηφία των Εβραίων στο Ισραήλ και την Αμερική που παραμένουν πιστοί στην Ιστορία και θυμούνται τη γενοκτονία των Αρμενίων. Και μέσα στην ίδια την Τουρκία ακούγονται φωνές όπως του ανθρωπιστή Ragıp Zarakolu, που υποστηρίζουν ευθαρσώς ότι η Τουρκία πρέπει να παραδεχτεί την Αρμενική Γενοκτονία και να απολογηθεί στους Αρμενίους, όπως έπραξε η Γερμανία στην περίπτωση των Εβραίων. Δυστυχώς οι υπαίτιοι της Αρμενικής Γενοκτονίας συνεχίζουν μέχρι σήμερα να θεωρούνται ήρωες από το επίσημο τουρκικό κράτος.

Ολοκληρώνοντας το μνημόσυνο αυτό για τα θύματα της Αρμενικής Γενοκτονίας πρέπει να αναφερθώ και στο τελευταίο, και μέχρι στιγμής, πιο πειστικό ντοκουμέντο που τεκμηριώνει τη «γενοκτονική» πολιτική των Νεοτούρκων. Πρόκειται για την επίσημη αναφορά του Αμερικανού πρόξενου Leslie Davis, του μόνου ανεξάρτητου μάρτυρα που είδε και φωτογράφησε τους τόπους, όπου συντελέστηκε η Αρμενική Γενοκτονία. Η επίσημη αναφορά του Davis προς την κυβέρνησή του, αριθμεί 132 σελίδες και εντοπίστηκε πρόσφατα στο Εθνικό Αρχείο των Ηνωμένων Πολιτειών από την Susan K. Blair, που την επιμελήθηκε στο βιβλίο *The Slaughterhouse Province* και κυκλοφόρησε από τον Aristide D. Caratzas Publisher, New Rochelle, New York, 1989.